

ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტების შესწავლის თეორიული მიდგომები და კლასიფიკაცია

159

დიპლომატიური მოლაპარაკება, როგორც საერთაშორისო დავების გადაწყვეტის გზა

პოლიტიკა – POLICE – ПОЛИТИКА

✍ იგორ კვესელავა

საერთაშორისო პოლიტიკა და საქართველო

საერთაშორისო პოლიტიკის შესწავლა ქვეყნის პოლიტიკური, ეკონომიკური, კულტურული და ა.შ. განვითარების სურვილითაა განპირობებული, თუმცა პრინციპებისა და ძალის, ზნეობისა და სახელმწიფოს მართვის შეთავსება ადვილი არ არის. მით უმეტეს, შეუძლებელია სახელმწიფოები მხოლოდ სიკეთით ან ბოროტებით იყვნენ დაკავებულნი; საერთაშორისო პოლიტიკის ბუნება ამ თეზას უხსოვარი დროიდან გამორიცხავს, რადგან ძალა და ზნეობა ურთიერთგამომრიცხავი ცნებებია. ძლიერები ქმნიან ამინდს, ხოლო სუსტები ამ ამინდის შედეგებს უნდა შეეგუონ.

სტატიაში გადმოცემულია გლობალიზაციის თანამედროვე გააზრება, რომელიც დაკავშირებულია პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, კულტურულ, სამხედრო და სხვა პროცესებთან და მოიცავს პოლიტიკურ და სამხედრო ბლოკებს, „ხისტ“ და „რბილ“ ძალებს, სხვადასხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებს, მსოფლიო ბანკებსა და ფონდებს, მსოფლიო მასშედიას, დიასპორებს, „ოქსფამს“, „ექიმები საზღვრებს გარეშე“, „ჰუმან რაიტს ვოთჩს“, საერთაშორისო წითელ ჯვარს“, გაეროს ლტოლვილთა უმაღლეს კომისარიატს“, „გაეროს ბავშვთა ფონდს“ (იუნისეფი), ევროპის „უშიშროებისა და თანამშრომლობის ორგანიზაციას“ (ეუთო), „აფრიკის კავშირს“, „სამშვიდობო ჯარებს“ და ა.შ.

საკვანძო სიტყვები: პოლიტიკა, გლობალიზაცია, პოლიტიკური ხელისუფლება, მმართველობა, მსოფლიო წესრიგი, საერთაშორისო ურთიერთობები, მეცნიერება, თეორია, იდეოლოგია, კავკასია, რუსეთი, „ქართული ოცნება“.

მსოფლიოს პოლიტიკური ისტორია იცნობს მაგალითებს, როდესაც ძალთა თანაფარდობის ცვლილება ომის მიზეზი ხდება.

„ძალის პოლიტიკა“ ახშობს „სუსტ პოლიტიკას“, შესაბამისად, ზნეობის ნორმები სახელმწიფოს მართვის უცვლელ სახელმძღვანე-

ლოდ ვერ გამოდგება (მორგენტაუ) ანუ „მა-
ლა აღმართს ხნავს“.

პოლიტიკა მნიშვნელოვანია იმდენად,
რამდენადაც საზოგადოების პასუხისმგებელ
მოქალაქეს პოლიტიკის შემადგენელი
იდეების, ინსტიტუტებისა და პრობლემების
საფუძვლების ცოდნა სჭირდება. პოლიტიკა
დიდ გავლენას ახდენს ქვეყნის პოლიტიკურ
ცხოვრებაზე ანუ ის არის მეცნიერება იმის
შესახებ თუ როგორ მართავენ და იმართებიან
ადამიანები.

პოლიტიკას აქვს საკუთარი ტერმინები
და ენა, მათ შორის განმსაზღვრელია პო-
ლიტიკური წონის მქონე სამი სიტყვა -
წესრიგი, ძალაუფლება და სამართლიანობა.

წესრიგი აღნიშნავს სტრუქტურებს, წე-
სებს, რიტუალებს, პროცედურებსა და ჩვეუ-
ლებებს, რომლებიც პოლიტიკურ სისტემას
შეადგენენ. ამ სისტემაში კი მოიაზრება: ხე-
ლისუფლება, სახელმწიფო (ქვეყანა), ერი.

გვხვდებიან ერები ერთგვაროვანი მო-
სახლეობით (პოლონეთი, დანია, შვედეთი,
ნორვეგია, ფინეთი, საფრანგეთი, ავსტრია,
პორტუგალია, საბერძნეთი).

შედარებით არაერთგვაროვნები: დიდი
ბრიტანეთი, გერმანია, ნიდერლანდები, ეს-
პანეთი, იტალია. ბელგია მკვეთრადაა გა-
ყოფილი კულტურული და ლინგვისტური
თვალსაზრისით. განსაკუთრებული მრავალ-
ფეროვნებით გამოირჩევა იმიგრანტების
სახელმწიფო - აშშ. თუმცა „სადნობი ქვაბი“,
საბოლოოდ ყველა ახალშამოსულს ამერი-
კული საზოგადოების ძირითად ნაკადში აქ-
ცევს (ასიმილირება), რითაც მკვიდრდება
საერთო ეროვნულობა.

ერი-სახელმწიფო, როგორც იდეის და
როგორც იდეალის ფესვები, კონკრეტულ
დროში და ადგილას უნდა მოიძებნოს. ეს კი
ახალი დროის ევროპის, განსაკუთრებით კი
დასავლეთ ევროპის ისტორიაა. იგი ნაკლე-
ბად მიესადაგება მსოფლიოს სხვა რეგიონ-
ებს, სადაც სუვერენული სახელმწიფოების
პოლიტიკურ საზღვრები ხშირად არ ემთხ-

ვევა ეთნიკურ თუ კულტურულ საზღვრებს.
ზოგიერთ შემთხვევაში ეთნიკური, რელიგი-
ური თუ ტომობრივი დაჯგუფებები, რომ-
ლებიც ტრადიციულად ერთმანეთს ძლიერ
ემტერებოდნენ, აღმოცენდნენ ახალ „სახელ-
მწიფოში“, რის შედეგადაც მივიღეთ არასტა-
ბილურობისა და სამოქალაქო ომების მაღა-
ლი რისკის მქონე საზოგადოებები.

მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ დეკო-
ლონიზაციამ დასაბამი მისცა ბევრ ერთბა-
შად შექმნილ მრავალეროვნულ სახელმწი-
ფოს, რომლებშიც ბევრი ეროვნული ჯგუფი
ასიმილირებული არ იყო.

პოლიტოლოგთა კლასიფიკაციის არა-
ერთი პრინციპი არსებობს, თუმცა თანამედ-
როვე პოლიტიკურ მეცნიერებაში გამოყოფენ
ორ მიმართულებას: **ტრადიციულ და ბი-
ჰევიორალისტულს.**

თუ ტრადიციული მიდგომა, პოლიტი-
კის ძირითადი ელემენტების ცოდნასთან
ერთად, დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს ძველი
პოლიტიკის, პროცესის და ინსტიტუტის შე-
ფასებას ანუ ისინი ტრადიციული პოლი-
ტიკური მეცნიერების საზღვრების მიღმა არ
გადაიან, ბიჰევიორალისტული მიდგომა აქ-
ცენტს აკეთებს პოლიტიკის ნორმატიულ სა-
კითხებზე ანუ უპირატესობა ენიჭება მეცნი-
ერულ მეთოდს. ეს მსოფლმხედველობა მე-
ორე მსოფლიო ომის შემდეგ გავრცელდა და
პოლიტიკური ქცევისა და პოლიტიკური
პროცესების დინამიკისა და შედეგების აღ-
წერას და პროგნოზირების უფრო კონკრე-
ტულ ამოცანას ისახავს მიზნად.

ტრადიციონალისტი პოლიტოლოგები-
სგან განსხვავებით, ისინი ერიდებიან პო-
ლიტიკის შესახებ მორალურ თუ ფილოსო-
ფიურ შეფასებებს (დასკვნებს), რადგან მიაჩ-
ნიათ, რომ ასეთი შეფასებები არაფერია თუ
არა სპეკულაცია და მათი მეცნიერულად
დასაბუთება შეუძლებელია.

ისინი არად აგდებენ „ღირებულებებს
და უპირატესობას „ფაქტებზე დაყრდნობას“
ანიჭებენ, თუმცა (არსებობს თუ არა პოლი-

ტიკურ ცხოვრებაში აშკარა განსხვავება ღირებულებებსა და ფაქტებს შორის, ის საკითხია, რომელსაც სათანადო ყურადღება იმუი-ათად ექცევა.

პოლიტიკის შესწავლაში მნიშვნელოვანი წვლილი აქვს შეტანილი პოლიტიკურ ეკონომიკას და მარქსიზმს.

ცხადია, პოლიტოლოგები პოლიტიკას პოლიტიკური ეკონომიკის პრიზმაში განიხილავენ ანუ ეს ერთი მონეტის ორი სხვადასხვა მხარეა. პოლიტიკური ანალიზი, რომელიც იგნორირებას უკეთებს ეკონომიკას, უგულვებელყოფს რეალობას, ასევე, პოლიტიკისაგან დაცლილი ეკონომიკური ანალიზი მხოლოდ ფუჭი თეორიული სავარჯიშოა.

რეალურ სამყაროში პოლიტიკა და ეკონომიკა მჭიდროდაა ერთმანეთზე დაკავშირებული და მათი ერთმანეთისაგან დაშორება შეუძლებელია.

პოლიტეკონომისტები ცდილობენ ორივე სფეროს, პოლიტიკისა და ეკონომიკის, საუკეთესო მხარეები გააერთიანონ, რათა მიიღონ მაღალი დონის ანალიზი, განმარტებისა და პროგნოზის უფრო მაღალი ხარისხით.

პოლიტეკონომიის მეთოდები შედარებითი და საერთაშორისო პოლიტიკის, ასევე, რომელიმე ერთი ქვეყნის პოლიტიკის შესწავლის ნაყოფიერი საშუალებაა.

იმ მიდგომათა შორის, რომლებმაც არსებითი გავლენა იქონიეს პოლიტიკურ მეცნიერებაზე (და მსოფლიო პოლიტიკაზე), საყურადღებოა მარქსისტული ანალიზიც, მიუხედავად იმისა, მოგვწონს იგი თუ არა.

მარქსიზმის იდეოლოგია დაკავშირებულია მემარცხენე მოძრაობასთან.

მსოფლიოს ბევრ ქვეყანაში მეცნიერები მიიჩნევენ, რომ ანალიზის მარქსისტული კატეგორიები სასარგებლოა პოლიტიკურ-ეკონომიკური პროცესების ახსნისას.

უკიდურესად არამეცნიერული იქნებოდა ყოველივე სოციალისტურის მიმართ,

ბრმა რწმენის გამო, დემოკრატიული კაპიტალიზმის მარქსისტული კრიტიკის იგნორირება.

მარქსიზმა, როგორც საშინაო, ასევე საგარეო დონეზე მნიშვნელოვანი გავლენა მოახდინა პოლიტიკის, ეკონომიკისა და საზოგადოების შესწავლაზე.

მსოფლიოში პრაქტიკულად არ არსებობს ორი მეზობელი სახელმწიფო, რომელთა ურთიერთობები ყოველთვის მეგობრული იყო, ამიტომ უპირველესად საკუთარ თავს უნდა დაეხმარონ და კარგად უნდა გაიცნობიერონ პალმერსტონის შეგონება იმის შესახებ, რომ „დიდ ბრიტანეთს არ ჰყავს მუდმივი მტრები ან მეგობრები. დიდ ბრიტანეთს მხოლოდ მუდმივი ინტერესები აქვს“.

ქართული სახელმწიფო

ქართულმა სახელმწიფომ თავისი ამოცანების გადაჭრაზე თავად უნდა იზრუნოს, მაგრამ აქ საშინაო პოლიტიკის ნაცვლად საგარეო პოლიტიკაა მსაზღვრელი და ბევრ შემთხვევაში მიზანს ვერ აღწევს, რადგანაც მიზნები ზოგჯერ ამბიციურია, არსებული საშუალებები კი - მწირი.

ხდება ისეც, რომ მიზნები მიღწევადია, მაგრამ საშუალებები არასწორად შერჩეული, თუმცა იმ შემთხვევაში თუ მიზნები რეალისტურია, ხოლო შესაბამისი საშუალებები მოიპოვება და თანაც სწორად შეირჩა. ქართული სახელმწიფო მაინც ვერ აღწევს სასურველს, რადგან ვერ ხდება საერთაშორისო პოლიტიკის ბუნების სათანადოდ გააზრება, მით უმეტეს, ერთი სახელმწიფოს ქმედება აუცილებლად აისახება სხვა სახელმწიფოზე - დადებითად ან უარყოფითად ანუ რისი მიღწევაც სურს საქართველოს, ამის სურვილი სხვასაც გააჩნია. ამიტომ ის, რაც განახორციელა ქართულმა ხელისუფლებამ, 1992-1993 წლებში და 2008 წლის აგვისტოში, იყო პოლიტიკურად და სამხედრო თვალ-

საზრისით, გაუმართლებელი ქმედება, რადგან ერთი სახელმწიფოს მოქმედება გარკვეულწილად იმაზე დამოკიდებულია, რას გააკეთებენ არსებული სახელმწიფოები. სწორედ აქ წარმოიშობა უსაფრთხოების დილემა, რადგან საკუთარი უშიშროების დაცვა ან განმტკიცება ამცირებს სხვა სახელმწიფოების უსაფრთხოებას და ამ შემთხვევაში გარკვეული ზომების მიღება ქმნის საპირისპირო ქმედებებს, რაც შეიძლება საომარ მოქმედებებშიც გამოიხატოს.

თუმცა ცალკეულ შემთხვევაში, ერთი რომელიმე ქვეყნის შესაიარაღებლად და დასაცავად იქმნება ერთი ან რამდენიმე სახელმწიფოთა გაერთიანება, რომელიც შეიძლება მსოფლიო ომშიც გადაიზარდოს, როგორც ეს მოხდა პირველ და მეორე მსოფლიო ომებში და ბოლოს 2022 წლის თებერვალში დაწყებულ რუსეთ-უკრაინის სამხედრო დაპირისპირებაში, რომელმაც ფაქტობრივად მესამე მსოფლიო ომის ხასიათი მიიღო.

ყველა სახელმწიფოს შეიარაღების გაძლიერება მხოლოდ თავდაცვის მიზანს არ გულისხმობს და არც მშვიდობიანობის გარანტიად გამოდგება. შესაბამისად, ცნება „სახელმწიფოთა მეგობრობა“ ყოველთვის პირობითია, პოლიტიკური ბელესტრისტიკის ნაწილია და არასოდეს დგას სახელმწიფოთა ინტერესებზე მაღლა, მით უმეტეს, სახელმწიფოთა უშიშროების ინტერესები ყოველთვის უზენაესია.

საქართველოს სახელისუფლებო აზროვნება ზოგჯერ ვერ აცნობიერებდა, რომ ყველა გარეშე სახელმწიფო არ იყო, მხოლოდ ქვეყნის გაფართოების სურვილით ალტკინებული და ერთმანეთთან დაპირისპირება შესაძლებელი იყო იდეოლოგიის, საკუთრების, სავაჭრო-ეკონომიკური და სხვა ინტერესების გამო.

ასეთ ვითარებაში არსებობის სრული უფლება ჰქონდა მოსაზრებას, რომ „თუ სახელმწიფოები საკუთარ მიზანს შანტაჟის,

ქრთამის ან მუქარის გზით ვერ აღწევენ, მათ შეიძლება ომს მიმართონ. ომი შეიძლება დაიწყოს მაშინ, როდესაც ის არავის სურს, თუმცა, როგორც წესი, ომები მაშინ იწყება, როდესაც მათი დაწყება ვინმეს უნდა“.

საქართველოს საერთაშორისო თანამშრომლობის უზრუნველყოფა ადვილი არ იყო, რადგან ნახევრად ანარქიულ მდგომარეობაში მყოფ ქვეყანას ჰყავდა მკვეთრად ერთმანეთთან დაპირისპირებული საზოგადოება, ორად და მეტად გახლეჩილი პოლიტიკური სპექტრი, რომლებიც იბრძოდნენ შედარებითი უპირატესობების მოსაპოვებლად და ვერ გამოდიოდნენ ცუდისა და უარესის პოლიტიკური წრიდან.

რეალური პოლიტიკის მხარდამჭერები მიიჩნევენ, რომ საერთაშორისო პოლიტიკაში ყველა სახელმწიფომ საკუთარი რესურსებით და ძალით უნდა დაიცვას თავისი ინტერესები, გაძლიერდეს პოტენციურ მოწინააღმდეგეებზე, ისწრაფოს უპირატესობის მოსაპოვებლად, თავი აარიდოს ისეთ შეთანხმებებს, რომელიც მათ ქვეყანას ზეწოლისა და იძულების იოლ სამიზნედ აქცევს.

საშინაო და საერთაშორისო პოლიტიკური სისტემები ყოველთვის განსხვავებულია, შესაბამისად, სხვაა მათ მიმართ დამოკიდებულების ხასიათიც. დიდი სახელმწიფოები „ძალის მაქსიმიაციით“ ცდილობენ გადაწყვიტონ საკუთარი უშიშროების პრობლემები და უძლიერეს სახელმწიფოდ იქცნენ და ასეთ ვითარებაში დიდი ქვეყნები ქმნიან გაერთიანებას, რომელიმე სახელმწიფოს ირჩევენ მესაჭედ და აძლიერებენ პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, იდეოლოგიურ და სამხედრო თანამშრომლობას (აშშ, დიდი ბრიტანეთი, ევროკავშირი, რუსეთი, ჩინეთი) ანუ ცალ-ცალკე იბრძვიან რამდენიმე პოლუსიანი ჰეგემონიის მისაპოვებლად.

მართალია, კონფლიქტი და ომი არ არის საერთაშორისო პოლიტიკის მუდმივი მახასიათებელი და მიუხედავად იმისა, რომ მსოფლიო ისტორიაში ერთად აღებული,

უომო პერიოდი 400 წლით ისაზღვრება, სახელმწიფოებს შორის მშვიდობიანი თანამშრომლობის ციკლი საკმაოდ ხანგრძლივია, ურთიერთინტერესების გათვალისწინებით და თანამშრომლობა უფრო მომგებიანია, ვიდრე კონკურენცია.

ცალკეული სახელმწიფოები თავს დემოკრატიულ ქვეყნებად მიიჩნევენ და კონფლიქტების მოსაგვარებლად ორ კონკრეტულ მექანიზმს სამართალს და დიპლომატიას იყენებენ, მაგრამ არ არსებობს საერთაშორისო სამართლის აღსრულების მექანიზმი. მართალია, საერთაშორისო სამართლის დიდი ნაწილი ასახავს სახელმწიფოთა შორის კონსენსუსს იმის თაობაზე, თუ რა არის თანაბრად სასარგებლო ყველა სახელმწიფოსთვის და ამის მაგალითებია საერთაშორისო კომუნიკაციების მარეგულირებელი წესები, ასევე დიპლომატია ხელს უწყობს თანამშრომლობასა და დავების მოგვარებას. თუმცა თუ სახელმწიფო სხვის ხარჯზე გაძლიერებას შეეცდება, სისტემაში გაბატონებას ვერცერთი ცალკეული სახელმწიფო შეძლებს, რადგანაც საერთაშორისო სისტემა არამდგრადია, რადგან წარმატებულ აგრესორს უჩნდება მრავალი მომხრე, რომლებსაც აგრესორის ემინათ ან მისი წარმატებიდან სარგებლის მიღება სურთ. თუმცა ძალთა წონასწორობის თეორიასა და ისტორიულ გამოცდილებაზე დაყრდნობით მკვლევარები ამტკიცებენ, რომ მიტმასნების ნაცვლად, სახელმწიფოები უმეტეს შემთხვევაში, წარმოქმნილი საფრთხის გაწონასწორებას ცდილობენ. ისინი არ ემხრობიან ყველაზე ძლიერ სახელმწიფოს კი არ ემხრობიან, არამედ სხვებთან ერთიანდებიან, რათა რომელიმე სახელმწიფო იმდენად არ გაძლიერდეს, რომ სისტემაში გაბატონება შეძლოს.

პოლიტიკის კანონები არ შეცვლილა ძველი ჩინეთის, ინდოეთის თუ საბერძნეთის მოაზროვნეების დროიდან და პოლიტიკის თეორიაში ახალი ძველს ყოველთვის არ სჯობს. მაგალითად, პოლიტიკის ძალთა

წონასწორობის თეორია ათასობით წლის წინ შეიქმნა, მაგრამ ის სრულიადაც არ არის მოძველებული და დრომოჭმული. თუმცა უნდა გამოვარჩიოთ პოლიტიკური და სახელმწიფო მოღვაწეები, რომლებმაც გარკვეულ საშინაო და საგარეო პოლიტიკას უნდა გაართვან თავი ანუ გამოარჩიონ კარგში უკეთესი. სახელმწიფო მოღვაწეები ქვეყნის სახელმწიფოებრივ ინტერესებს განახორციელებენ და არა პოლიტიკური პარტიის ინტერესებს.

სახელმწიფო მოღვაწის საქმიანობა იზომება წარსულში გადადგმული ნაბიჯებით და განჭვრეტით, რა ნაბიჯებს გადადგამს ის მომავალში, როგორია მისი გამოსვლები, მოხსენებები, ინტერვიუები, საუბრები სხვა სახელმწიფო მოღვაწეებთან, როგორია მისდამი ხალხის დამოკიდებულება; რას ფიქრობენ მის შესახებ უცხოელი სახელმწიფო მოღვაწეები.

პოლიტიკა არ არსებობს ობიექტური კანონების გარეშე და ისინი ადამიანების მოწონების თუ არმოწონების მიუხედავად მოქმედებენ და საზოგადოების ცხოვრებას განსაზღვრავენ. ცხადია, პოლიტიკის ობიექტურ კანონებს და მათ შორის სიმართლეს, რომელიც ფაქტებით და ლოგიკით მყარდება, უპირისპირდება ირაციონალური სუბიექტური აზრიც. შესაბამისად, მიმდინარეობს ბრძოლა რაციონალურსა და ირაციონალურს შორის და სწორედ აქ ჩნდება სახელმწიფო და პოლიტიკური აზროვნების შესაბამისობა და შეუსაბამობაც. საშინაო პოლიტიკის მსაზღვრელობა საგარეო პოლიტიკასთან შედარებით ანუ სახელმწიფო ცხოვრების განსაზღვრა არა საგარეო, არამედ საშინაო პოლიტიკით, რომელიც სახელმწიფო მოღვაწის საქმიანობის შეფასების მთავარი ნიშნულია და წინ იწევს საშინაო პოლიტიკის პირველადობას, საგარეოსთან მიმართებით.

ქართულ სინამდვილეში საქართველოს რუსეთის პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, იდეო-

ლოგიურ და სამხედრო ველში მოქცევის შემდეგ არ ჰქონია რეალური საგარეო პოლიტიკა და ის მის მფარველ სახელმწიფოთა ნებაზე იყო დამოკიდებული, რომელიც დღესაც გრძელდება. ასეთ ვითარებაში ქართული სახელმწიფოებრიობის მსაზღვრელია არა საშინაო, არამედ საგარეო პოლიტიკა. თუმცა ხელისუფლების მიერ არჩეული საგარეო პოლიტიკა ყოველთვის არ ემსახურებოდა რაციონალურ მიზნებს და ქვეყნის სახელმწიფო ინტერესებს.

მკვლევარები გამოარჩევენ განსხვავებას რეალურად არსებულ საერთაშორისო პოლიტიკასა და მის საფუძველზე შექმნილ რაციონალურ თეორიას შორის და მას ადარებენ ფოტოს და მხატვრის მიერ დახატულ პორტრეტს. ფოტოზე დანახულია ყველაფერი, რისი დანახვაც შიშველი თვალით შეიძლება, ხოლო პორტრეტი არ ასახავს ყველაფერს, რისი ხილვაც თვალს შეუძლია, მაგრამ იმავდროულად გვიჩვენებს (ან ცდილობს გვიჩვენოს) იმას, რასაც თვალი ვერ ხედავს - პორტრეტზე გამოსახული ადამიანის ხასიათს.

უდავოა, რაციონალური საგარეო პოლიტიკა იძლევა რისკების მაქსიმალურად შემცირებისა და სარგებლის მაქსიმალურად გაზრდის შესაძლებლობას და შეესაბამება, როგორც ზნეობრივ მოთხოვნას, ისე წარმატების პოლიტიკურ აუცილებლობას.

შესაბამისად, წინ იწევა ინტერესის პარადიგმა, როგორც განსაზღვრული ძალის ობიექტური და უნივერსალური კატეგორია, რომელიც პოლიტიკის არსებითი ნაწილია, რომელზეც დროისა და სივრცის ფაქტორები გავლენას ვერ ახდენს და თვალსაჩინო ხდება ანტიკური საბერძნეთის გამოცდილებაზე დაფუძნებული თუკიდიდეს მოსაზრება, რომ „არაფერი აკავშირებს სახელმწიფოებსა თუ ადამიანებს ისე მტკიცედ, როგორც საერთო ინტერესები“. მოგვიანებით მსგავს მოსაზრებებს გამოთქვამდნენ ჯორჯ ვაშინგტონი, მაქს ვებერი და სხვები.

პოლიტიკური რეალიზმის მომხრეები ფიქრობენ, რომ არასტაბილურობა და ძალადობის მუდმივი საფრთხე არასოდეს შეიცვლება, რადგან ძალთა თანასწორობა - პლურალისტური საზოგადოების თანმდევი მოვლენა არ არის მუდმივი მშვიდობის გარანტია.

ჰანს მორგენტაუმ თავის კლასიკურ ნაშრომში „პოლიტიკა სახელმწიფოებს შორის“ ჩამოყალიბდა პოლიტიკური რეალიზმის ექვსი პრინციპი.

1. სერიოზული საგარეო საფრთხის წინაშე მდგომი სახელმწიფოები დაბალანსების ან მიტმასნების პოლიტიკას მიმართავენ. დაბალანსება განისაზღვრება როგორც არსებული საფრთხის წინააღმდეგ სხვებთან კავშირების შექმნა. მიტმასნება საფრთხის წყაროსთან კავშირის შექმნას გულისხმობს. შესაბამისად, იმის მიხედვით ირჩევენ სახელმწიფო მთავარი გარე საფრთხის წინააღმდეგ სხვებთან კავშირის შექმნას თუ ასეთ კავშირს საფრთხის წყაროსთან ამყარებს.

2. სახელმწიფოები კავშირებს ქმნიან, რათა უფრო ძლიერი სახელმწიფოების მათზე გაბატონება არ დაუშვან, ძალთა ბალანსის ტრადიციული თეორიის საფუძველს წარმოადგენს. ამ თვალსაზრისის თანახმად, სახელმწიფოები ალიანსებს უერთდებიან, რათა თავი დაიცვან იმ სახელმწიფოების ან კოალიციებისაგან, რომლებიც მეტ რესურსს ფლობენ და, შესაძლოა, მათ საფრთხე შეუქმნან.

3. რაც უფრო სუსტია სახელმწიფო, მით უფრო დიდია ალბათობა იმისა, რომ ის მიტმასნებას მიმართავს და არა დაბალანსებას. ასეთი ვითარება იმის გამო იქმნება, რომ სუსტი სახელმწიფოები თავდაცვით კოალიციებს ბევრ ვერაფერს მატებენ და იმავდროულად უფრო აგრესიულ სახელმწიფოთა რისხვის სამიზნედ იქცევიან, რადგან სუსტ სახელმწიფოებს შედეგებზე გავლენის მოხდენა არ ძალუძთ და არ არის გამორიცხული ამ პროცესში სერიოზულად დაზარალდნენ

კიდევაც, რადგან იძულებული გახდებიან გამარჯვებული სახელმწიფოს მხარე დაიკავონ.

4. უდავო ფაქტია დიპლომატია სახელმწიფოს ძალის ელემენტია და საგარეო პოლიტიკის მიზნები ეროვნული ინტერესის საფუძველზე უნდა ჩამოყალიბდეს თუ მის ზურგს სათანადო ძალა უმაგრებს; ასეთ შემთხვევაში საკმარისი არ არის პოლიტიკური სცენა მხოლოდ მოცემული ქვეყნის დიპლომატიით განისაზღვროს და ის სხვა, მგარეველი, მოკავშირე თუ პარტნიორი სახელმწიფო თვალთახედვით უნდა შეაფასოს. ცხადია, აქ წინ იწევა კომპრომისის ფენომენი ყველა იმ საკითხთან დაკავშირებით, რომელიც სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანი არ არის ქვეყნისათვის.

გლობალიზაციის პროცესები და პოლიტიკური და საერთაშორისო ურთიერთობები

გლობალიზაციის თანამედროვე გააზრება დაკავშირებულია პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, კულტურულ, სამხედრო და სხვა პროცესებთან და მოიცავს პოლიტიკურ და სამხედრო ბლოკებს, „ხისტ“ და „რბილ“ ძალებს, სხვადასხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებს, მსოფლიო ბანკებსა და ფონდებს, მსოფლიო მასმედიას, დიასპორებს, „ოქსფამს“, „ექიმები საზღვრებს გარეშე“, „ჰუმან რაითს ვოთჩს“, საერთაშორისო წითელ ჯვარს“, გაეროს ლტოლვილთა უმაღლეს კომისარიატს“, „გაეროს ბავშვთა ფონდს“ (იუნისეფი), ევროპის „უშიშროებისა და თანამშრომლობის ორგანიზაციას“ (ეუთო), „აფრიკის კავშირს“, „სამშვიდობო ჯარებს“ და ა.შ.

საერთაშორისო საქმეებში პოლიტიკისა და ეკონომიკის ურთიერთობის შესახებ საუკეთესო დისკუსიები საერთაშორისო პოლიტიკის კლასიკოს თეორეტიკოსებს ეკუთვნით. მკვლევარები მეცნიერული აზრის სამ

მიმდინარეობას განიხილავენ - **ლიბერალიზმი, მარქსიზმი, მერკანტილიზმი.**

ლიბერალური პოლიტიკური ეკონომიკის წარმომადგენლები ყურადღებას საერთაშორისო ეკონომიკური ურთიერთობების თანამშრომლობაზე და არა კონფლიქტურ ბუნებაზე ამახვილებენ. **ადამ სმითის** არგუმენტები საშინაო ეკონომიკის შესახებ მათ საერთაშორისო ეკონომიკის სფეროზე განავრცეს.

ლიბერალიზმისა და მარქსიზმის მომხრეები უპირატეს როლს ეკონომიკას ანიჭებენ. მარქსიზმის მიმდევრებისათვის პოლიტიკურ ქცევას ეკონომიკური ინტერესები განაპირობებს და რადგან პირველი კონფლიქტურია, მეორეც აუცილებლად კონფლიქტური უნდა იყოს. როგორც ლიბერალიზმის, ისე მარქსიზმის მიმდევრებს საერთაშორისო ურთიერთობებიდან პოლიტიკის განდევნა სურთ - ლიბერალებს თავისუფალი ვაჭრობის მეშვეობით, მარქსისტებს კი - კომუნისმის საყოველთაო გავრცელების შედეგად.

მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ შეერთებულმა შტატებმა შეძლო თავისი დიდი ეკონომიკური და სამხედრო ძალა ღია ეკონომიკური წესრიგის შესაქმნელად გამოეყენებინა.

მკვლევარებში, გლობალიზაციის ბუნებიდან გამომდინარე, ჩნდება კითხვა, ხომ არ დაკარგავს სახელმწიფო საზღვრები ეკონომიკურ მნიშვნელოვანებას და წინ ხომ არ წამოიწევა პროტექციონიზმის პარადიგმა? გლობალიზაცია ხომ არ მიაყენებს ზიანს, როგორც აშშ-ში, ისე მის საზღვრებს გარეთ მცხოვრებ ღარიბებს და ა.შ.

გლობალიზაციამ ზედმეტი ძალაუფლება მისცა ტრანსნაციონალურ კორპორაციებს; კაპიტალი თავისუფლად მოძრაობს, ფინანსები არ რეგულირდება; ესაა მსოფლიო თვითგანადგურება, რომელიც რეალური გახდა და ცალსახა სიკეთედ აღარ განიხილება.

გლობალიზაცია მომავდინებელია განვითარებადი ქვეყნებისათვის, უარყოფს ვაჭრობის ტრადიციულ დოქტრინას. ის მსოფლიო პოლიტიკის პროდუქტია ანუ სწრაფვს ერთპოლუსიანი სისტემისაკენ.

ასეთ ვითარებაში მკვლევართა ერთი ჯგუფი ემხრობა ერი-სახელმწიფოს ძალაუფლების შემცირებას, მეორე ჯგუფი კი მხარს უჭერს მძლავრ ნაციონალიზმს, რომელიც უპირისპირდება ამერიკული იმპერიულობის მცდელობას - გაანადგუროს ძალის ყველა ცენტრი, ვინც წინააღმდეგობას გაუწევს აშშ-ის კონკურენციას.

პოლიტიკური ურთიერთობის ძირითადი ცნება ძალაუფლებაა და ყველა წყაროს მოიცავს - შექმნას, გაანაწილოს - გამოიყენოს.

ერი-სახელმწიფოში ძალაუფლება პირველობისკენ ისწრაფვის და ხდება პოლიტიკისა და ძალაუფლების კონცენტრაცია და ხორციელდება ადამიანების გონებისა და ქმედების კონტროლი.

თუ სიმდიდრე იზომება რაოდენობით, ძალაუფლება შედგით ისაზღვრება ანუ ეკონომიკის პოლიტიკა და პოლიტიკის პოლიტიკა განუყრელი სფეროებია და ერთმანეთის გარეშე არსებობა არ შეუძლიათ.

ეკონომიკა არის მეცნიერება სიმდიდრის, ხოლო პოლიტიკა ძალაუფლების შესახებ, შესაბამისად, წინ იწევა ეკონომიკისა და პოლიტიკის კონფლიქტების საკითხიც. ამ შემთხვევაში მარქსიზმის თეორია მთავარ ფაქტორად მიიჩნევს ეკონომიკას და პოლიტიკა მას უნდა დაემორჩილოს, მით უმეტეს, სოციალური ცვლილებების თეორიით კლასებს შორის მუდმივი კონფლიქტები მიმდინარეობს და ასეთი ტენდენციების შეკავება ძალისმიერი გზით, ომებითა და რევოლუციებითაა შესაძლებელი, რაც ეკონომიკური პროცესის განუყოფელი ნაწილია.

არსებობს „პოლიტიკური ხელისუფლების თეორია“, რომელიც გვამცნობს პოლიტიკური მეცნიერების ბაზისურ კატეგორიებს

- ხელისუფლებას და მის მიმართებას პოლიტიკურ თეორიასთან.

პოლიტიკასა და ხელისუფლებას შორის კავშირი ერთ-ერთი რთული თეორიული საკითხია, მით უმეტეს, თუ ამოვალთ სახელმწიფოს პოლიტიკური სისტემის სპეციფიკიდან, მაშინ პოლიტიკა უპირველესად ასოცირდება მმართველობასთან, რომელიც თავისი თავის რეალიზაციას ახდენს პოლიტიკური ხელისუფლების თეორიის საშუალებით; ანუ პოლიტიკური თეორია არის გამაერთიანებელი რგოლი პოლიტიკასა და ძალაუფლებას შორის.

პოლიტიკისა და ხელისუფლების შინაარსი განისაზღვრება საზოგადოებრივი ორგანიზაციების, ადამიანთა ჯგუფების ან ფენათა ინტერესებით და ნებისმიერი საზოგადოებრივი პრობლემა იმენს პოლიტიკურ ხასიათს, თუ მისი გადაწყვეტა პირდაპირ ან უშუალოდ არის დაკავშირებული ხელისუფლების პრობლემასთან.

პოლიტიკური ხელისუფლების საკითხი საფუძვლიანად განიხილებოდა ძველი და აღორძინების ხანის მოაზროვნეების შემოქმედებაში (პროთაგორა, პლატონი, არისტოტელე, ავგუსტინე, თომას აქვინელი, მაკიაველი, ჰობსი, სპინოზა, ჯონ ლოკი, მონტესკიე, კანტი, ფიხტე, ჰეგელი, მარქსი, ნიცშე, რასელი, პოპერი, ვებერი, პარეტო).

აღსანიშნავია, რომ პოლიტიკურ აზროვნებაში „ხელისუფლებისა“ და „ძალაუფლების“ ცნებები განსხვავებული საზრისის მატარებელია.

პოლიტიკური ხელისუფლების უშუალო პრობლემას წარმოადგენს მიზნებისა და ამოცანების განსაზღვრა, რომელსაც ისახავს ესა თუ ის პოლიტიკური ჯგუფი თავის პოლიტიკურ გადაწყვეტილებათა რეალიზაციისას.

პოლიტიკაში უცვლელად მონაწილეობს მაკიაველის მიერ წამოყენებული პრინციპი: „მიზანი ამართლებს საშუალებას“, რადგანც პოლიტიკური ხელისუფლების

მოქმედებისა და ზემოქმედების სუბიექტები ადამიანები არიან, ამიტომაც პოლიტიკური ხელისუფლების პრობლემა არ არსებობს ადამიანური სუბიექტების გარეშე.

პოლიტიკური და სახელმწიფო ხელისუფლება ერთმანეთის მომცველი ტერმინებია, თუმცა პოლიტიკური ხელისუფლება ხორციელდება სახელმწიფო ხელისუფლების მიერ ანუ პოლიტიკური ხელისუფლების რეალიზაცია ხდება სახელმწიფო ინსტიტუტების საშუალებით.

სახელმწიფო ხელისუფლების ინსტიტუციონალურ ფორმებს ლეგალურად მდგრადი ხასიათი აქვს, ხოლო **პოლიტიკური ხელისუფლება** ცვალებადია. იგი იცვლება იმის მიხედვით, თუ რა პასუხისმგებლობებს და პრინციპებს იზიარებს ის. პასუხისმგებლობის პრინციპი აქცევს სახელმწიფო ხელისუფლებას პოლიტიკურად და პირიქით, პოლიტიკურ ხელისუფლებას - სახელმწიფოდ.

1. პოლიტიკური ხელისუფლება გამოხატავს და იცავს გარკვეული სოციალური ჯგუფის, კლასის, ფენის ინტერესებს, რომელიც საბოლოო ჯამში ბატონობისა და მორჩილების ფორმით ვლინდება;
2. პოლიტიკური ხელისუფლება რეალიზდება პოლიტიკური პასუხისმგებლობის სუბიექტების მიერ ანუ ავტორიტეტების, პარტიების ან სხვა არჩევითი პირების საშუალებით;
3. პოლიტიკური ხელისუფლების რეალიზაციისათვის აუცილებელია პოლიტიკური თეორია, რომელიც აყალიბებს პოლიტიკური აქტივობისათვის მორალურად გამართლებულ და სტრატეგიულ-ტაქტიკურ პირობებს;
4. პოლიტიკური ხელისუფლება ეყრდნობა სახელმწიფო იძულების ძალას, რომელიც სპეციალურად არის ჩამო-

ყალიბებული იმ მიზნისათვის, რათა დაიმორჩილოს სხვების ნება;

5. პოლიტიკური ხელისუფლება, როგორც პოლიტიკური ბატონობის მექანიზმი, ყოველთვის გაუცხოებული სახით წარმოდგება მათ წინაშე, ვის მიერაც ის იყო არჩეული ან ვის მიერაც იყო პოლიტიკური პასუხისმგებლობის პრინციპები დელეგირებული.

პოლიტიკურ ხელისუფლებას თავისი სპეციფიკა გააჩნია, რომელთა შორის გამოიყოფა პოლიტიკურ-მმართველობითი სტრუქტურის ძირითადი ფორმები და პოლიტიკის მმართველი სუბიექტები.

თუ პოლიტიკური ხელისუფლების ინსტიტუტების ფუნქციონირების მაგალითად, თანამედროვე პირობებში საქართველოს ავიღებთ პოლიტიკური გადაწყვეტილებების მიღებაში, ანუ პოლიტიკური ხელისუფლების პოლიტიკური მმართველობის ფორმით განხორციელებაში მნიშვნელოვან როლს თამაშობენ საზოგადოებრივი ორგანიზაციები („ქართული ოცნების“ პარტიის ხელისუფლება, ლიდერები, ელიტა და ა.შ.), რომლებიც აკონტროლებენ და უშუალოდ გავლენას ახდენენ პოლიტიკურ პროცესებზე; პოლიტიკური გადაწყვეტილებების მიმღები ეს სუბიექტები სხვადასხვა ხარისხით არიან ერთმანეთთან დაკავშირებულები, თუმცა გავლენისა და კონტროლის ყველაზე მაღალი ხარისხი გააჩნია პოლიტიკურ პარტიას, რადგან ის განსაზღვრავს პოლიტიკურ გადაწყვეტილებათა ზოგად კურსს, იდეოლოგიას და აშკარად ერევა პრეზიდენტის, პარლამენტისა და მთავრობის საქმიანობაში. **მაგალითად „ქართული ოცნების“ პარტიის თავმჯდომარე გამოდის სახელმწიფოს საშინაო და საგარეო პოლიტიკის საქმიანობის განმსაზღვრელ მთავარ ფიგურად. შესაბამისად, ის ამუშავებს მმართველი გუნდის პოლიტიკური ელიტის მოქმედების კონკრეტულ სტრატეგიას და ტაქტიკას, ფაქტობრი-**

ვად, ყალიბდება „პოლიტიკურ ავტორიტეტად“ ერთგვარ პოლიტიკურ პიროვნება-კულტად, რომელიც თავის პარტიულ თანამოაზრეებთან ერთად ქმნის და განაგებს პოლიტიკურ-მმართველობით ერთიან სტრუქტურას და მოიაზრება პარტიის ბელადად.

„ქართული ოცნების“ პოლიტიკური პარტია დაინტერესებულია სახელმწიფო ხელისუფლებაზე კონტროლით და ხალხის მხარდაჭერის მიზნით ებრძვის და ეჯიბრება სხვა შეხედულებების ჯგუფებს და ორგანიზაციებს. ამ სახით პარტია წარმოადგენს საზოგადოებრივ ძალებს, იდეოლოგიას, სახელმწიფო ინსტიტუტებს და ცდილობს შექმნას ისეთი პოლიტიკური პარტია, რომელიც გაერთიანებული იქნებინა ერთიანი პოლიტიკურ-ეკონომიკური, კულტურული-იდეოლოგიური, სოციალურ-კლასობრივი და სხვა იდეებისა და ინტერესების მქონე ადამიანები.

„ქართული ოცნება“ ცდილობს ჩამოაყალიბოს პოლიტიკური საქმიანობის თეორიული საფუძვლები და იგი პრაქტიკულად განახორციელოს გარკვეული ტიპის სახელისუფლებო სისტემით, აღზარდოს ადამიანები ახალი პოლიტიკური იდეოლოგიით, მოიპოვოს მათი მხარდაჭერა პარტიული პროგრამების, პროექტებისა და ა.შ. საშუალებებით და განახორციელოს მოქალაქეთა მობილიზაცია, რათა თავისი პოლიტიკური მიზნების რეალიზება მოახდინოს არჩევნების საშუალებით და განახორციელოს პოლიტიკური კონტროლი სახელმწიფო თანამდებობებზე მყოფი პოლიტიკური მოღვაწეების მიმართ (საკანონმდებლო, აღმასრულებელი, სასამართლო და ა.შ. ორგანოები), ყურადღება მიაღწევს პრეზიდენტის საქმიანობას.

თუ დავუშვებთ აზრს, რომ პოლიტიკური პარტია პოლიტიკური ბატონობისკენ ისწრაფვის და პოლიტიკური აქციების პარალელურად ქმნის პოლიტიკურ აზროვნებას გარკვეულ სოციალურ და ცდილობს ჩამოაყა-

ლიბოს აზროვნებისა და შეფასების ერთგვარი სისტემა, ვერც „ქართული ოცნება“ აცდა ამ ცდუნებას შეზღუდოს სხვა პოლიტიკურ შეფასებები, ან კრიტიკის ქარ-ცეცხლში გაატაროს „სხვაგვარად მოაზროვნეები“, შეზღუდონ ისინი, არ ცნონ სხვა დისკურსები და პოლიტიკური ბატონობის მთავარ წარმმართველად მიიღონ ის პოლიტიკური დისკურსი, რომელიც მხოლოდ „ქართული ოცნების“ მიერაა აღიარებული ანუ გამოიყენონ სიტყვიერი იძულება, ჯერ თავისი წევრების, ხოლო შემდეგ სოციალური გარემოს მიმართ.

უდავოა, პარტიულ და სახელმწიფო სისტემაში წინ იწევა გავლენისა და კონტროლის სხვა სუბიექტი, ანუ ელიტა, საზოგადოების ორგანიზებული უმცირესობა, რომელიც ორიენტირებულია ხელისუფლებაზე, აქვს სტატუსი, სიმდიდრე, ინტელექტუალური უპირატესობა მასთან მიმართებაში; ფლობენ სახელისუფლებო პოზიციებს, გააჩნიათ ქარიზმა და როგორც შემოქმედებითი უმცირესობა და უპირისპირდებიან არაშემოქმედებით უმრავლესობას, იკავებენ წამყვან ადგილს საზოგადოების პოლიტიკურ, ეკონომიკურ და კულტურულ ცხოვრებაში. თუმცა აღმოჩნდნენ ბიუროკრატიული სტრუქტურების „ცარცის წრეში“.

ცხადია, აქ არც „ქართული ოცნება“ გამოწინააღმდეგავს, რომლის ელიტაც ისწრაფვის აბსოლუტიზაციისაკენ, თავს მოიაზრებს ზემდგომად, შესაბამისად, ელიტაში გამოიყოფიან ავტორიტეტები, დირექტივების მოსამზადებლად და განმახორციელებლად წამახალისებელი თუ რეპრესიული ქმედებებით.

ქართულ საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ სინამდვილეში სოციალური წესრიგის დასაკანონებლად დაიწყო „ავტორიტეტების თვითდაკანონების“ პროცესი (ე. შევარდნაძე, მ. სააკაშვილი, ბ. ივანიშვილი), რომელთაც ახასიათებდათ ქარიზმატული ავტორიტარული თვისებები.

თუმცა, ისინი ცალკეულ შემთხვევებში ვერ ფლობდნენ პოლიტიკური სიტუაციის სიღრმისეულ შრეებს, ღებულობდნენ არასწორ პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, იდეოლოგიურ და საკადრო გადაწყვეტილებებს და მოკლებულნი იყვნენ პოლიტიკური ცნობიერების სამი კომპონენტის ერთობლიობას (სოციალურ-პოლიტიკური ცნობიერება, იდეოლოგია, პოლიტიკური ფსიქოლოგია), რომლებიც მოიცავენ პოლიტიკური ცხოვრების ყველა სფეროს და მის აუცილებელ ელემენტებს, როგორცაა: სახელმწიფოს საქმიანობა, პოლიტიკური სისტემის და ხელისუფლების აპარატის ფუნქციონირება.

უდავოა, მმართველობა არ შეიძლება არსებობდეს პოლიტიკური ცნობიერების, იდეოლოგიის, პოლიტიკური ტრადიციებისა და კულტურის, სამართლებრივ ქცევათა და ნორმათა სისტემის გარეშე. პოლიტიკური ხელისუფლებისათვის აუცილებელია სამართლებრივი რეგულაციები. შესაბამისად, პოლიტიკური და სახელმწიფო ხელისუფლების სპეციფიკური ელემენტია სახელმწიფო ნების გამომხატველი სუბიექტების სამართლებრივ-პოლიტიკურ გადაწყვეტილებათა კანონის სივრცეში აყვანა.

თუ ვაღიარებთ, რომ პოლიტიკური თეორია ხელისუფლების ხელში ჩაგდებისა და მართვის რაციონალიზებული ფორმაა, ჯერ ერთი ხელისუფლების ხელში ჩაგდება, ხოლო შემდეგ - პოლიტიკური მართვის განხორციელებით, საქართველოში იგნორირებული იყო „კოალიციური მმართველობის“ იდეა და ფუნქციონირებდა უმრავლესობის საპარლამენტო დიქტატურა ანუ ყველა კანონი თუ გადაწყვეტილება მიიღებოდა საპარლამენტო ოპოზიციის გარეშე.

სამწუხაროდ, ქართული პოლიტიკა დიდად ჩამორჩა დიპლომატიურ აზროვნებას და ხელისუფლება და ოპოზიცია კვლავ ადანაშაულებს ერთმანეთს საბჭოეთის თუ რუსეთის ე.წ. „კაგებს“ აგენტობაში, მაგრამ თითქმის არავინ ლაპარაკობს, რომ საბჭოურ

საქართველოში და პოსტსაბჭოურ სივრცეში არსებობდნენ და არსებობა „კაგებს“ და „ცერეუს“ აგენტებიც ანუ ცერეუს აგენტობა უფრო უკეთესია და მიმზიდველი საქართველოსთვის.

აღსანიშნავია, რომ საბჭოეთის მოსკოვის, ლენინგრადის, კიევის, მინსკის სადაზვერვო ცენტრებში ბევრი ქართველი პოლიტიკოსი გადიოდა წრთობას, როგორც ამერიკის კოლუმბიის უნივერსიტეტის ტყეში მდებარე საიდუმლო ცენტრში კოლუმბიის უნივერსიტეტში, ერთ-ერთი პროფესორის მიერ „დავერბოვებული“ სკკპ ცეკას მდივანი და პოლიტიკურს წევრი ალექსანდრე იაკოვლევი და მისი თანამოაზრეები, ასევე აშშ-ის ცენტრალური სადაზვერვო სამსახურის გავლენის ქვეშ მყოფი მ. გორბაჩოვი, ე. შევარდნაძე და სხვები. რომ აღარაფერი ვთქვათ რუსეთში, ევროპაში და ამერიკაში არსებულ საიდუმლო, სახელმწიფო გადატრიალების მომამზადებელ ცენტრებზე, რომლებშიც ათეულობით ახალგაზრდა ე.წ. ოპოზიციონერი გაიგზავნა 1990-1991 წლებში და შემდგომ პერიოდებში.

აღსანიშნავია, რომ ევროპული ქვეყნების შერეული საპრეზიდენტო მმართველობის მიმდევარი სალომე ზურაბიშვილი, რომელიც არსებული შესუსტებული საპრეზიდენტო მოდელის ფარგლებში მანევრირებს, როგორც გამოცდილი პოლიტიკოსი და დიპლომატი და ბევრ მნიშვნელოვან ამოცანას წყვეტს და განსაკუთრებით ეხება ეს ეროვნული თანხმობის იდეის პრაქტიკულ ხორცშესხმას და კოალიციური მმართველობის მოდელის შემოღებას საქართველოში.

საქართველოში განხორციელებული სახელმწიფო გადატრიალება, ზვიად გამსახურდიას კანონიერი ხელისუფლების დამხობა, ჰიბრიდული ომის გამოვლენა იყო, რომელიც რუსეთმა, ევროპამ და ამერიკამ განახორციელეს ანუ „ხისტი“ და „რბილი ძალის“ გამოვლენის შედეგი იყო. მოგვიანებით ე. შევარდნაძის, ა. აბაშიძის, მ. სააკაშვი-

ლის ხელისუფლებიდან ჩამოშორება, როგორც აფხაზეთისა და ე.წ. სამხრეთ ოსეთის საქართველოდან გამოყოფა, საერთაშორისო და, მათ შორის, „რბილი“ და „ხისტი“ ძალების მოქმედებასთან იყო დაკავშირებული.

გასაზიარებელია მოსაზრება, რომ არსებობს ეროვნული და სახელმწიფოებრივი იდენტობები, მაგრამ მათ შორის ერთიანობა არ არის და არ ხდება ხალხის კონსოლიდირება. შესაბამისად, ამ ორ ფენომენს ვერასოდეს შეეცვლის პროპორციული არჩევნები. ეს არის ხელოვნურად შექმნილი თეორია, საპარლამენტო მოდელის გამართლებისათვის, თუმცა დღევანდელ საქართველოში ამისთვის არ არსებობს ობიექტური მიზეზები, ისევე, როგორც სრული დემოკრატიის მიღწევისათვის, რადგანაც ერთისა და მეორის მისაღწევად აუცილებელია განვითარებული ეკონომიკა, კულტურის მაღალი დონე და პოლიტიკური კულტურის სრული განვითარება. ამისთვის კი საჭიროა, ხანგრძლივი დრო, ეროვნულ-პატრიოტული და პროფესიონალური ხელისუფლება.

სიმართლე რომ ვთქვათ, რუსეთმა საქართველოში მიაღწია თავის პოლიტიკურ და სამხედრო მიზანს. საქართველო, ისევე როგორც უკრაინა გახლეჩილია სამ ნაწილად, რომელიც არ მომხდარა რუსეთისა და აშშ-ის პოლიტიკის გარეშე. თავის დროზე ტრამპს ჰქონდა ასეთი გამონათქვამი: **„დემოკრატიისა და თქვენი სახელმწიფოს ბედი თქვენს ხელშია, ჩემსკენ ნუ იყურებით, მე არ ვარ ყველას მამიდა და ყველას პატრონი, ჩამოვიდე და წესრიგი დაგიმყაროთ“.**

ქართულ საზოგადოებაში ჩნდება იმის კანონზომიერი მოთხოვნა, რომ ხელისუფლება და მათი ლიდერები პროცესების ადეკვატური უნდა იყვნენ.

ოპოზიციაში აღმოჩნდნენ არსებულ ხელისუფლებაზე, ცალკეულ პიროვნებებზე ან თვითონ პარტიებზე გაგულისებული ცალკეული ადამიანები, რომლებსაც ძალიან სუსტი წარმოდგენა აქვთ პოლიტიკისა და

დიპლომატიის ანა-ბანაზეც კი და ოპოზიციაში (და ხელისუფლებაშიც) სარგებლის მიღების ინტერესები ამოძრავებთ.

სხვა ჯგუფი, ცალკეული ფინანსური მაგნატების ლობირებით არიან პარლამენტში მოსულნი მათივე ინტერესების განსახორციელებლად. ქართულ პარლამენტში საქმიანობენ ოლიგარქი პარლამენტარებიც, რომლებსაც არასოდეს უსწავლიათ ღრმად პოლიტიკა, დიპლომატია და, შესაბამისად, საპარლამენტო სისტემის გასაძლიერებლად კი არ არიან მოწოდებულნი, არამედ საკუთარი ბიზნესების ინტერესებს იცავენ. ამომრჩეველი არ მოდის არჩევნებზე იმიტომ, რომ მისთვის მნიშვნელობა არ აქვს ვინ გაიმარჯვებს, რადგან ამით მათი სოციალური მდგომარეობა არ უმჯობესდება.

შესაბამისად, „ქართული ოცნების“ ავტორიტეტის დაკარგვა სრულებით არ ნიშნავს ოპოზიციის ავტორიტეტის გაძლიერებას. მით უმეტეს, საზღვარგარეთული „ენდიასი“ კვლევებით გამოკითხულთა 41% არცერთ პარტიას არ მიიჩნევს თავისი ინტერესების გამომხატველად. ასეთ ვითარებაში ახალ საზოგადოებრივ ძალას აქვს დიდი შესაძლებლობა ჩამოყალიბდეს ამომრჩეველისათვის მისაღებ პოლიტიკურ კლასად.

მსოფლიოში აპრობირებულია „ხისტი“ და „რბილი“ ძალის თეორიები, რომელთა პრაქტიკული განხორციელება, სხვადასხვა ფორმებითა და მეთოდებით, დაკავშირებულია დიდ სახელმწიფოებთან. უკანასკნელ ოთხ ათწლეულში „ხისტი“ ძალის გამოყენების მაგალითია 1991 წელს ერაყში განხორციელებული სამხედრო ოპერაცია, სირიის სამხედრო კრიზისი და განსაკუთრებით რუსეთ-უკრაინის ომი, რომელიც ორგანიზებულია ანგლოსაქსურ სახელმწიფოთა გაერთიანების მიერ, რომლის სათავეში დგას აშშ და „ხისტი“ და „რბილი“ და არა „ჰიპოკრიტი“ ძალების ურთიერთქმედებით მიმდინარეობს და მესამე მსოფლიო ომის ხასიათი მიიღო.

თუმცა 21-ე საუკუნის პირველმა ოცწლეულმა გამოკვეთა „ხისტი“ და „რბილი“ ძალის კომბინირებული მოქმედება და „ჭკვიანი ძალის“ დაფიქსირება (ჩინეთი, ინდოეთი).

აღსანიშნავია, რომ მსოფლიო მოწყობის პრობლემის შემადგენელი ნაწილია კავკასია, რომელსაც ჩვენ, თავისი ორიგინალური პოლიტიკური, ეკონომიკური, კულტურული, გეოპოლიტიკური, რელიგიური, სამხედრო და ა.შ. განზომილებების გამო ცალკე კონტინენტადაც მოვიაზრებთ, „კავკასია - დედამიწის შუბლი“, ასე აღიქმებოდა ის ანტიკურ სამყაროში, ხოლო ჰეგელი „კავკასიურ რასაზე“ მსჯელობისას განმარტავდა, რომ „კავკასიურ რასაში აღწევდა გონი აბსოლუტურ ხარისხს თავის თავთან. „აქ შედის გონი სრულყოფაში, თავის თავს იმეცნებს თავის აბსოლუტურ დამოკიდებულებაში, თავს აღწევს მერყეობას ორ უკიდურესს შორის, აღწევს თავის თავის განსაზღვრას და ამით მსოფლიო ისტორიას წარმოშობს“ - ასეთ დასკვნას აკეთებდა უდიდესი მოაზროვნე.

ჰეგელის აზრით, აბსოლუტური სული ანუ ღმერთის შემეცნება ადამიანის უმთავრესი დანიშნულებაა, რომელიც დედამიწას მოველინა და მისი საშუალებით უნდა განხორციელდეს „თვითშემეცნების პროცესი, ხოლო აქ მთავარია კავკასიური რასა - განსაკუთრებით, ქართველები და ჩერქეზები“.

შეიძლება ითქვას, რომ ჰეგელი მიანიშნებდა კავკასიის კონტინენტის მრავალ დანიშნულებაზე და თუ ვაღიარებთ, რომ მსოფლიო ერთღმერთიანი სულიერი განზომილებაა, კავკასიური მრავალრელიგიურობა დაბრკოლება არ არის ამ კონტინენტისათვის და იგი მსოფლიოს აჩვენებს, რომ სხვადასხვა ხალხებისათვის ღმერთის მიერ წარმოშობილი რელიგიების თანაარსებობა დიდი სიკეთე და ზბეობრივი აღმატებულობაა და ორი უდიდესი სარწმუნოების - ქრისტიანობისა და მაჰმადიანობის განვითარებისა და თანამშრომლობის მაგალითად

უნდა იქცეს, სხვა რელიგიათა შეზღუდული პრინციპების გასაქარწყლებლად, სადაც ღმერთი აღარ განიხილება სამყაროს იდეალად, განსხვავებით ქრისტიანობისა და მაჰმადიანობისაგან, რომელთა მოძღვრებაში ღმერთი სამყაროს ყოველივე სიდიდეზე ამაღლებული უსასრულო ძალაა, ხოლო აღმოსავლური, კერძოდ, კავკასიური კონტინენტის რელიგიური შუქურები - ქრისტიანობა და მაჰმადიანობა - ამაღლებულობის, ღმობიერობის, სიმაშაცის, მიმტევებლობის, ზნეობრიობის განზომილებებია.

ძველი თუ ახალი მსოფლიოს მოაზროვნეები და განსაკუთრებით პოლონური წარმოშობის ამერიკელი მოაზროვნე ზბიგნევი ბჟეზინსკი, თავის გახმაურებულ ნაწერებში, ყოველთვის უსვამდა ხაზს, რომ ევრაზიულ სივრცეში წარმართული პოლიტიკური, ეკონომიკური, სოციალური, კულტურული, სამხედრო და სხვა პროცესები მსოფლიო ბედს გადაწყვეტდა უახლოეს ათწლეულებში, ხოლო აქ განსაკუთრებული მნიშვნელობა მიენიჭებოდა კავკასიას, რომელიც ევრაზიის სუბკონტიტენტის განცალკევებულ სივრცეს წარმოადგენდა და ყოველთვის იყო რუსეთის, აშშ-ის და ევროპის ყოველმხრივი დაინტერესების ობიექტი, როგორც აღმოსავლეთისა და დასავლეთის დამაკავშირებელი ხიდი, გარკვეული თავისებური კონტიტენტი, რომელიც ძველი საუკუნიდან ცნობილია ფორმულით „კავკასიის ერთიანი სახლი“, რომელმაც ახალ პერიოდში „კავკასიის საერთო ბაზრის“ სახელწოდება მიიღო და გლობალიზმის ეპოქაში „უსაზღვრო მსოფლიოს“ კავკასიურ კონტინენტად უნდა იქცეს და ევრაზიული სივრცის გაჭრილ ფანჯარად წარმოჩინდეს. მით უმეტეს, თანამედროვე კავკასიური „ავტოქტონური და არაავტოქტონური“ ცნობიერება ღრმად ითავისებს ორ ძირითად მიმართულებას:

1. გეოგრაფიულსა და სოციალურს;
2. ისტორიულ და ეთნო-კულტურულს.

ცნობილია, რომ მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ ჩამოყალიბება დაიწყო ახალი ტიპის საერთაშორისო ურთიერთობების პოლიტიკამ, რომლის მაგალითია აშშ-ის, დიდი ბრიტანეთის, კანადის, ავსტრალიისა და სხვა ქვეყნების ურთიერთობა და გამომდინარეობს საერთო პოლიტიკური, ეკონომიკური და სამხედრო ასიმეტრიული, მაგრამ საერთო ინტერესებიდან და ბალანსირებულია სხვა ქვეყნებთან. მით უმეტეს, ევროპას, იაპონიას და სხვა ქვეყნებს (სამხედრო თვალსაზრისით) ბევრად მეტად სჭირდებათ ამერიკა, ვიდრე აშშ-ს ისინი.

უდავოა, ამერიკის ტაქტიკა - უხელმძღვანელოს სპარსეთის ყურის, კოსოვოს, უკრაინის მსგავს სამხედრო ოპერაციებს, მის მოკავშირეებს შორის უთანხმოებასა და წინააღმდეგობასაც კი იწვევს (ევროკავშირის ცალკეული სახელმწიფოები), მაგრამ, საბოლოოდ, ეგუებიან ამ პროცესებს.

ე.წ. თანამეგობრობის ფარგლებში ივარაუდება მომავლის ოთხი სცენარი:

1. მსოფლიოს სახელმწიფოთა ავტონომია, საშინაო და საგარეო პოლიტიკას შორის არსებული განსხვავებების შემცირება; სუვერენიტეტი. ერი-სახელმწიფოები, არასამთავრობო ორგანიზაციების ძალაუფლების ზრდა; „ეროვნული ინტერესების“ ცნების პრობლემურობა;

2. თანამეგობრობის წევრი სახელმწიფოების როლის გაზრდა; „დიდი და პატარა“ პოლიტიკის გამყოფი ხაზის შემცირება;

3. აშშ-ის მიერ თანასწორობისა და ზენაციონალურობის იდეების პოპულარობა და აშშ-ის მიერ მათი ინტერესების დაცვა;

4. აშშ-ის მიერ ჰეგემონიის შენარჩუნება; პარალელურად ევროპის, იაპონიისა და ა.შ. კოალიციის შექმნა აშშ-ის წინააღმდეგ.

ქვეყანა, რომელსაც ყველაზე მეტი შანსი აქვს წინააღმდეგობა გაუწიოს აშშ-ს, ჯერ აზიაში და შემდეგ მსოფლიოში, ისევ ამერიკაა. ეს არის მისი ეკონომიკის ზრდა და პოლიტიკური გავლენის მოპოვება. მით უმეტეს, ჩინეთი მსოფლიოსთვის იაფ საწარმოო პლატფორმად იქცა და ზემოქმედებს მდიდარ, უფრო მცირე, ღარიბ განვითარებად სახელმწიფოებზეც (ეკონომიკა, პოლიტიკა, სამხედრო საქმე), თუმცა აღმოსავლეთ აზიაში ჩინეთის ეკონომიკური, სამხედრო, პოლიტიკური გავლენა. აშშ-ჩინეთს შორის პოლიტიკური, ეკონომიკური და სამხედრო ურთიერთობების გაუარესების მკვეთრი ტენდენციები და ამერიკასა და რუსეთს შორის, უკრაინისათვის, გაჩაღებული მესამე მსოფლიო ომს აღმოსავლური ცივილიზაციის გამძლიერება მოაქვს დედამიწის სამყაროში.

IGOR KVESELAVA

INTERNATIONAL POLITICS AND GEORGIA

Summary

Teaching international politics, political, economic, cultural, etc. It is determined by the desire for development, but it is not easy to combine principles and power, morality and state management. All the more, it is impossible for states to be occupied only with good or evil; The nature of international politics excludes this thesis since time immemorial, because power and morality are mutually exclusive concepts. The strong create the weather, and the weak must adapt to the consequences of this weather.

The article presents the modern understanding of globalization, which is related to political, economic, cultural, military and other processes and includes political and military blocs, "hard" and "soft" forces. to various international organizations, world banks and foundations, world mass media, diaspora, "Oxfam", "Doctors without Borders", "Human Rights Watch", International Red Cross, United Nations High Commissioner for Refugees, United Nations Children's Fund (UNICEF), European Organization for Security and Co-operation (OSCE), Africa Union", "peacekeeping troops", etc.

Key words: politics, globalization, political power, governance, world order, international relations, science, theory, ideology, Caucasus, Russia, "Georgian dream".

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. რობერტ არტი, რობერტ ჯერვისი „საერთაშორისო პოლიტიკა - მუდმივი ცნებები და თანამედროვე საკითხები“, ილიაუნის გამომცემლობა, თბ., 2011.
2. გოგატიშვილი მ., „ლექციები პოლიტიკური ხელისუფლების თეორიაში“, გამომცემლობა „მეცნიერება“, თბ., 2003.
3. თანამედროვე საერთაშორისო ურთიერთობების აქტუალური პრობლემები (ავტორთა კოლექტივი), გამომცემლობა „უნივერსალი“, თბ., 2019.
4. კვესელავა ი., შუბითიძე ვ., კვეტენაძე ზ., „რბილი“ და „ხისტი“ ძალა საერთაშორისო ურთიერთობებში, გამომცემლობა „უნივერსალი“, თბ., 2019. გვ. 11-108.
5. ჰეგელი „გონის ფილოსოფია“, თბ., 1984. გვ. 61-64.
6. საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „თანამედროვე მსოფლიო წესრიგი - პოლიტიკურ-სამართლებრივი გამოწვევები“, ი. კვესელავა, მოხსენება: „მესამე მსოფლიო ომი“ და ახალი მსოფლიო წესრიგი“, თბ., სტუ, 2020.
7. კვესელავა ი., „საქართველოს ისტორიის ქრონიკები“, ტტ. VI, VII, VIII, თბ., 2018, 2021 წწ.
8. ბჟეზინსკი ზ., „დიდი საჭადრაკო დაფა“, თბ., 2005.
9. საქართველო საერთაშორისო ურთიერთობებსა და საერთაშორისო სამართლის სისტემაში (ავტორთა კოლექტივი), თბ., 2019.
10. არბოლიშვილი თ., ყაულაშვილი დ., „რა არის მშვიდობა“, თბ., 2018.